

שיעור הלכתי שבועי מפני מורנו זרבנו

הרה"ג דוד שלום נקי שליט"א

מו"צ ומחבר סדרת הספרים "בהלכה ובאגדה"

השיעור בימי ראשון בשעה 18:30

בבית המדרש "ברכת יצחק" דימונה

גליון 115

והתענג בדשן

עוגות "מצה עשירה" בפסח - ב

אם יהיו גם מים זה יכול למהר להחמיץ יותר ממים לבד. וכך פשט המנהג מאז ומתמיד אצל כל עדות המזרח לאפות מצה עשירה, כמו שהעיד מרן הבית יוסף (סימן תסב) שהמנהג פשוט ללוש במי פירות ללא תערובת מים כלל, ואין חוששים בהם לחימוץ, שמי פירות בלא מים אין מחמיצים אפילו שהו כל היום. וכן העידו גדולי הדורות מאז ועד דורנו עתה שכך נהגו אבותינו ואבות אבותינו כפשט דברי הגמרא, וכמו שמסופר בגמרא (שם) שכך עשו מעשה התנאים הקדושים: רבי אליעזר, רבי יהושע, רבי עקיבא ורבי יהושע בן לוי, ואפו קמח עם מי פירות או חלב, כיון שמי פירות לא מחמיצים כלל. וכן מפורש בירושלמי (פסחים ריש פרק א), וכן דעת כל הראשונים. (עיין גליון 114 אות ב, א)

בירור הטעמים למנהג בני אשכנז

ב. רק שהרמ"א (שם סעיף ז) כתב, שבמדינות אשכנז לא נוהגים ללוש במי פירות, אלא לחולה או זקן שצריך לזה. וכתב בערוך השולחן (שם) שהוא הדין למי שיש לו בעיות בשיניים והוא לא יכול לאכול דברים קשים. והנה כתבו האחרונים שהטעם שלא נהגו באשכנז ללוש במי פירות, כי חוששים לשיטת רש"י [למאן דאמר] שמי פירות לבד מחמיצים, וגם מחשש שמא יתערב בהם מעט מים. ובאמת שצריך להבין את מנהג האשכנזים בזה, כי הלוא גם אם נאמר שכך סובר רש"י להלכה שמי פירות מחמיצים, אבל למה שנעזוב את כל הראשונים כולם ונתפוס שיטה יחידה. ואפילו שאנחנו מדברים פה על פסח, ובפסח משתדלים להחמיר באיסורי חמץ יותר משאר איסורים, כמו שהתורה החמירה לאסור את החמץ בהנאה, בכרת, ובלא יראה ולא ימצא, שאין חומרא כזו בשום איסור אחר. אבל עדיין ממתי נהיתה ההלכה שבכל הלכות הפסח חוששים גם לשיטת יחיד נגד כל הראשונים כולם, ובפרט שזה נגד מעשה רב של התנאים הקדושים שאכלו מצה עשירה בפסח. (עיין שו"ת יחווה דעת ח"א ס"ס י' וד"ק) **וגם** הטעם השני שחוששים שמא יתערב מעט מים עם מי הפירות. גם זה חשש קצת רחוק. כי אם נתבונן, הרי אדם שכבר החליט לאפות מצה עשירה, הוי אומר שהוא יודע את ההלכה שמי פירות לא מחמיצים, וגם הוא יודע שמי פירות לא מחמיצים רק כשהם בלי תערובת מים, ולכן הוא לש את הקמח רק עם מי פירות בלבד. ואם כן ברור שהוא יזהר שלא יתערבו מים בעיסה. וכי זה כל כך מסובך לקחת קמח כשר לפסח וללוש עם יין או מיץ ענבים טהור ואמיתי בלי טיפת מים² או לסחוט מיץ תפוזים וללוש בו קמח עם ביצים בלי שיפלו מים!?! (ועיין לנאון רבנו זלמן סימן תסב סעיף ז. וד"ק)

רש"י "פרשן" ולא "פסקן". מעשה רב של התנאים הקדושים שאכלו מצה עשירה. טעמי מנהג אשכנז שלא לאוכל מצה עשירה תמוהים. במי מצה הגאון בעל ערוך השולחן? היתר אכילת מצה עשירה לאשכנזים בערב פסח. ערב פסח שחל בשבת קיימו האשכנזים סעודה שלישית במצה עשירה. על מי נאמר: "לא ידעו ולא יבינו, כי טח מראות עיניהם מהשפיל לבתם"? למי קרא הרמז"ל החסיד האמיתי? המורה לאכול שמורה בכל הפסח, הוראתו שקר נגד התלמוד וכל רבותינו הראשונים והאחרונים. על מי כתב הרמב"ם: "יצא מכלל הרבנים וכפר בתורה שבעל פה?" מי אמר למי: את החומרות שלי תשאיר לי לבית שלי? למי אנחנו אמורים לשמוע, לאיזו שמועה, או לפה הקדוש של מרן? דור מבולבל. תשובות לטוענים על עוגיות פפושדו. מי הם המסכנים והמבולבלים? למה אין על "פפושדו" בד"ץ? על מי נאמר: "תזרם ורוח תשאם וסערה תפיץ אותם"? וכי כח החותמת של בד"ץ גדול יותר מפיו הקדוש של מרן?! עיקר ההשגחה לא תלויה בבד"ץ אלא ביראת שמים של המשגיח ובמסירות נפש שלו. אם מרן אכל, מי אתה שלא תאכל!?

תקציר השיעור הקודם

א. בסייעתא דשמיא נמשיך היום עוד כמה דברים במה שדברנו בשיעור הקודם בענין אכילת "מצה עשירה" בפסח. כבר בארנו שלדעת כל הראשונים כולם מי פירות לא מחמיצים כלל ועיקר, חוץ מרש"י (פסחים לו ע"א) שכתב שזה חמץ "נוקשה" [שיש מחלוקת אם איסורו מהתורה או מדרבנן], וגם בדעתו ישנה מחלוקת אם להלכה הוא סובר כן, או שרק פירש כן בדרך פירוש בגמרא, אבל להלכה הוא מסכים שאין זה חמץ כלל.¹ ועל כל פנים ברור שכך היא ההלכה כדעת כל הראשונים שמותר לאפות "מצה עשירה", דהיינו קמח כשר לפסח עם מי פירות כמו יין, דבש, שמן, ביצים, מיץ תפוזים, תפוחים, רימונים וכיוצא בהם, והעיקר שלא תהיה שם תערובת מים כלל, כי

¹ וכמו שכתב מרן הבית יוסף (אורח חיים סימן י אות ו) שרש"י הוא "מפרש" ולא "פסקן". כלומר, שרש"י התכוון בפירושו על הגמרא לפרש את הסוגיא, ולא ירד בזה להלכה ולמעשה. אבל אין הכוונה שרש"י לא היה פוסק הלכות חלילה, כמו שיש כאלו אומרים, "אני לא פוסיק"... שהרי רש"י חיבר כמה וכמה ספרי הלכה, איסור והיתר לרש"י, שו"ת רש"י, ליקוטי הפרדס לרש"י ועוד.

² לכן ברור שאי אפשר לקחת מיץ ענבים או יין שמוכרים בחנויות עם כל מיני השגחות כמו של בד"ץ עדה חרדית וכיוצא בהם, כל שלא ידוע ב-100% שהיין הוא

¹ וכמו שכתב מרן הבית יוסף (אורח חיים סימן י אות ו) שרש"י הוא "מפרש" ולא "פסקן". כלומר, שרש"י התכוון בפירושו על הגמרא לפרש את הסוגיא, ולא ירד בזה להלכה ולמעשה. אבל אין הכוונה שרש"י לא היה פוסק הלכות חלילה, כמו שיש כאלו אומרים, "אני לא פוסיק"... שהרי רש"י חיבר כמה וכמה ספרי הלכה, איסור והיתר לרש"י, שו"ת רש"י, ליקוטי הפרדס לרש"י ועוד.

² לכן ברור שאי אפשר לקחת מיץ ענבים או יין שמוכרים בחנויות עם כל מיני השגחות כמו של בד"ץ עדה חרדית וכיוצא בהם, כל שלא ידוע ב-100% שהיין הוא

ה. והנה בעניין זה של אפיית עוגיות מצה עשירה, לצערנו הרב כמה המציאו טענות ותואנות שונות ומשונות להטיל דופי במצה עשירה, עד שמרוב התלהבותם וחשקם לפסלה, דברו וכתבו דברים שאין להם שחר, ואין בהם מן האמת כלל ועיקר. הנה רב אחד פרסם שאסור לאכול עוגיות אלו, מפני שהן עשויות מקמח שאינו שמור משעת קצירה, וכבר קיבלו עליהם כל ישראל לאכול אך ורק מצה שמורה. עכ"ד. אבל אחר המחילה, ראשית, כל יודע ספר שלמד טור ובית יוסף ושלחן ערוך סימן תנג, יודע שלדעת רבותינו הראשונים כל מה שיש להשתדל לאכול מצה "שמורה", הוא דוקא לצורך "מצת מצוה" שיוצאים בה ידי חובה בליל הסדר, אבל שאר המצות שאוכלים במשך כל ימי החג, מותר לכתחילה לאכול מצות שאינן שמורות משעת קצירה, וכמו שכתב מרן הבית יוסף: **וכל מה שאמר שצריך שימור, הוא דוקא במצה של מצוה [בלילה הראשון], אבל שאר מצה שאדם אוכל בפסח, לא צריך שימור לשם מצה כלל.** וכן דעת הר"ף, הר"ן, רש"י בספר האורה ובמחזור ויטרי, המנהיג, אור זרוע, הרוקח, ארחות חיים, הכל בו ועוד (עיין שו"ת יביע אומר חלק יא א"ח סימן מד). וכתב המגיד משנה (הלכות חמץ ומצה פרק ה הלכה ט): **המנהג הפשוט ידוע, שמשמרים את המצה משעת קצירה למצה של מצוה, ושאר הימים אוכלים מפת שמשמרים אותו מחימוץ משעת לישה.** ע"כ. וכבר כתב הנודע ביהודה, ומנהגם של ישראל בכל פולין ואשכנז, שלא לחשוש לאכול שמורה משעת קצירה אפילו בלילה הראשון אלא המהדרים מן המהדרים, וכן דעת הרמב"ם והרא"ש והרבה גדולים מקילים, ובדרבנן שומעים להקל. ע"כ. רק שהיום מצוי ברוך השם, ואפשר לומר שרוב ישראל אוכלים מצה שמורה בלילה הראשון. אבל מכאן ועד ללמד ברבים שצריכים בכל ימי הפסח לאכול שמורה דוקא, הרי ברור שזו הוראה שהיא נגד התלמוד וכל רבותינו הפוסקים הראשונים והאחרונים, ואיך אפשר לשקר ולהורות הוראה לא נכונה לרבים!?

”אין ראוי לקבוע הטעות בשום פנים”

ו. הנה הרמב"ם בתשובה (סימן שח וסימן ש"ח) שאלו אותו על דין דרבנן מסוים שפסק להקל בו, והחכם השואל רצה לאסור בגלל איזה חשש שהוא. וענה לו הרמב"ם: **הטעם להקל מפני שהוא ספק בדרבנן, וראיה על זה אמרם ז"ל "ספיקא דרבנן לקולא".** ובזה תבטל ראיית מי שזכרתם שאוסר זה, מפני שחושש עדיין, שאם כן יהיה הדבר הולך ללא תכלית [בלי סוף]. ואילו אסרנו כל דבר שהוא ודאי מותר, בשביל ספק איסור שאפשר שימצא בו, היינו אוסרים כל המותרות כולם. והיאך נחזיק איסור וכל שכן נביא לדבר שהוא מותר ודאי, ונאסור אותו מפני חשש הספק, וזה כולו יציאה מן הכללים ההקשיים התלמודיים, ושלא נשגיח בעיקרי הדינים, ושלך אחרי ניצוח

ג. גם מה שהוסיף הלבוש (סימן תסב סעיף ה) שאולי הסיבה שנהגו האשכנזים שלא לאכול מצה עשירה, כדי שלא יבואו לטעות ולאכול מזה גם בלילה הראשונה במקום מצת מצוה שצריך שתהיה לחם עוני. גם הטעם הזה הוא פלא, כי מלבד שזה חשש רחוק שיטעו עד כדי כך לאכול עוגיות במקום מצה, אבל גם אם נחשוש לזה, הרי די היה לחשוש בלילה הראשון, אבל בשאר ימי הפסח שאין חובה לאכול מצה, למה שלא יהיה מותר לאכול מצה עשירה, הרי יכול לאכול כל היום גם תפוחי אדמה וביצים! וכבר הזכרנו בשיעור הקודם (אות ה) מה שכתב הכל בו, שנהגו שלא לעשות מצה עשירה בשני ימים טובים ראשונים של פסח [בחוף לארץ], שלא יטעו לאכול מזה במקום מצת חובה. וגם על זה כתב מרן הבית יוסף (סימן תסב), שאין טעם במנהג הזה לאסור ולגזור גזירה בדבר שלא חששו לו חכמי התלמוד ולא החכמים האחרונים. ע"ש. נמצא שהטעם למנהג האשכנזים שלא לאכול כל הפסח מצה עשירה, הוא טעון ביאור וברור יותר. אבל איך שיהיה ואיך שלא יהיה, על האשכנזים להמשיך במנהגם, שנאמר (משלי א ח): **"וְאֵל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ"**,³ אלא שלנו הספרדים פשוט וברור שמותר לכתחילה שבלכתחילה ללוש קמח כשר לפסח עם מי פירות לבד, ולאפות מצה עשירה, ולקיים בזה מצות שמחת החג בהידור רב כהלכה וכדת של תורה, ולא צריך להחמיר בזה ולא כלום, וכמו שכתב מרן זצ"ל בשו"ת יביע אומר (חלק ט סימן מב סוף אות ג) שאין להחמיר בזה.

ההלכה הצרופה

ד. עכשיו תקשיבו טוב אחי ורעי היקרים והאהובים, אף על פי שחלק נכבד מדברים אלו כבר פרסמנו בעבר בחוברת "חג הפסח בהלכה ובאגדה", אך כיון שמטרתנו מטרה קדושה וטהורה להעמיד הדת על תילה, ובפרט בפרסום ההלכות מתורתו של מרן מלכא גאון עוזנו ותפארתנו רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל, שמסר נפשו כ-90 שנה למען עם ישראל. ותהילות לאל שריחם עלינו ושתל אותו בדור יתום זה, ועשה סדר מופתי בכל התחומים והעניינים, אם בהלכה, אם בהשקפה ובדרך חיים שהנחה אותנו. אלא שישנם לצערנו הרב, מחוסר ידיעה והבנה טובה בתורתו של מרן, "לא ידעו ולא יבינו, כי טח מְרֵאוֹת עֵינֵיהֶם מֵהִשְׁפִּיל לַבְּתָם" (ישעיה מד יח), ולכן אינם מודים באמת, ובאים חלילה להפוך קערה על פיה, ולחבל בדרך שהנחה מרן את עם ישראל, ומנסים לשנות כיוונים ולהעמיס שיטות שונות בהלכה, עם חומרות שונות ומשונות שאינן תואמות את כללי ההלכה האמיתיים, שקבלנו תלמיד מפי רבו ורבו מרבו, עד מרן רבנו יוסף קארו שהנחה את קו הפסיקה האמיתית לכלל ישראל. **ועל כן, מחובתנו להתריע על הדברים ולפרסם ככל היותר, למען יכירו וידעו כל יושבי תבל, מה היא ההלכה הצרופה אשר הנחנו אלוקים בדרך אמת, ולא לנטות מדברי רבותינו הקדמונים לא לימין ולא לשמאל.**⁴

³ ובאמת שהיו בעבר כמה מבני אשכנז שעשו שלא כהוגן ופרצו פרצה במנהגם, וכבר מחה על קודקודם הגאון בעל ערוך השולחן (סימן תסב סעיף ה) וכתב: והנה עכשיו בעזונותינו מזללים במנהג זה ולשים במי ביצים ואוכלים אפילו אנשים בריאים. והנה לבד שעתידים ליתן את הדין שעוברים על מנהג שנהגו אבותינו ואבות אבותינו מאות בשנים, והרי זה כנדר... ואיך תתעורר תאווה נמזבה לעבור על המנהג. ועל כן שומר נפשו ירחק מזה אם לא לחולה ולזקן ומקולקלי שיניים, והנזהר מזה יזכה לרב טוב הצפון לצדיקים בן עדן. ע"כ. וברור שכל המוסר הנוקב שכתב הרב הוא למנהג האשכנזים בלבד. אבל על הספרדים כבר נאמר (תהלים כב כז): "אִיכָלוּ עֵגְוִים וַיִּשְׁעֶר", ומנהג אבותינו כדעת התנאים והאמוראים, וכל הראשונים הקדושים והטהורים.

ויש לדון לאשכנזים שלא נהגו לאכול מצה עשירה, האם בערב פסח מותר להם לאכול או לא? והנה הגאון רבי יחזקאל לנדא בשו"ת נודע ביהודה (מהדורא קמא אורח חיים סימן כא) אחר שפלפל לשיטת רש"י אם קמח ומי פירות הם בגדר חמץ "נוקשה" ואסור מהתורה או מדרבנן וכו', כתב: ואני תמה על הרמ"א (סימן תמד ס"א) שכתב, במדינות אלו שלא נוהגים לאכול מצה עשירה, יקיים סעודה שלישית [בערב פסח שחל בשבת] בפירות או בשר ודגים. ולדידי יפלא, הרי מה שנהגו לא לאכול מצה עשירה הוא בפסח עצמו, שחששו לשיטת רש"י, אבל בערב פסח כבר הוכחתי שגם לרש"י מותר לאכול מצה עשירה. ובאמת מאוד אני תמה על הרמ"א שהרי לשום דעה אין בנזקשה חשש איסור תורה בערב פסח, ולמה חשש בדבר שהוא דרבנן לדעה יחידית היא דעת רש"י נגד רוב הפוסקים הקדמונים. ואלמלא שכבר הורה ראש המורים שהוא הרמ"א לאיסור אפילו בערב פסח, הייתי מתיר מצה עשירה כל היום. ועל כל פנים אני מורה שעד חצות היום אפילו לרמ"א מותר מצה עשירה. והמורה להתיר כל היום, לא הפסיד אם הוא לצורך קצת אפילו שאינו חולה וזקן. ע"ש. ובאמת שהערוך השלחן (שם ס"ה) התיר לאכול מצה עשירה בערב פסח כל היום אף לשיטת הרמ"א. ומה שהקשה הנודע ביהודה, למה לא כתב הרמ"א שיקיים סעודה שלישית במצה עשירה? אין כוונתו שגם בערב פסח אין לאכול מצה עשירה לפי

המנהג, כי באמת אין שום טעם בזה. אלא כוונתו כיון שאין מנהגו לאכול בפסח מצה עשירה, ממילא לא מכינים אצלנו מצה עשירה. ולהכין רק בשביל סעודה שלישית, אין דרך בני אדם לטרוח בשביל מאכל קטן שכזה. ע"ש. וכן מבואר בדברי המגן אברהם (סימן תמג סס"א) שמתיר לאכול מצה עשירה כל היום. וכן מורים פטש דברי הרמ"א (סימן תעא סעיף ב) שכתב, מצה שנאפית כתקנה ואחר כך התפוררה ונילושה בין ושמן, אינה נקראת "מצה עשירה" ואסורה לאכלה בערב פסח. ומשמע שמצה עשירה מותר לאכלה בערב פסח. לכן ברור שבערב פסח שחל בשבת, לכתחילה על האשכנזים לקיים מצות סעודה שלישית במצה עשירה – "פפושדו". כי ברור שזה יותר טוב מבשר ודגים שלדעת רבים לא יוצאים בהם ידי חובת סעודה שלישית. וכן פסק מרן זצ"ל בחזון עובדיה פסח (עמוד רסה). ופשוט.

⁴ וכבר כתב רבנו הרמח"ל במסילת ישרים (פרק ט): נמצאת למד, שהבא להתחסד חסידות אמיתית, צריך שישקול כל מעשיו לפי התולדות הנמשכות מהם, ולפי התנאים המתלווים להם, לפי העת, לפי החברה, לפי הנושא, ולפי המקום. ואם הפרישה תוליד יותר קידוש שם שמים ונחת רוח לפניו מן המעשה - יפרוש ולא יעשה. או אם מעשה אחד במראיתו הוא טוב, ובתולדותיו או בתנאיו הוא רע, הכל הולך אחר החיתום והתולדה שהיא פרי המעשים באמת... ומעשה של רבי טרפון יוכיח (מסכת ברכות י"ב) שהחמיר להטות את גופו בקריאת שמע כדעת בית שמאי, ואמרו לו חכמים: "כדאי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי בית הלל", ואף על פי שמחמיר היה. אלא זה שענין מחלוקת בית שמאי ובית הלל היה ענין כבוד לישראל, מפני המחלוקת הגדולה שרבתה ביניהם, וסוף סוף נגמר שהלכה כבית הלל לעולם. והנה קיומה של תורה, שגמר דין זה ישאר בכל תוקף, לעד ולעולמי עולמים, ולא יחלש בשום פנים, שלא תעשה תורה חס ושלוש כשתי תורות, ועל כן יותר חסידות הוא להחזיק בבית הלל אפילו לקולא, מלהחמיר בבית שמאי. וזה לנו לעינינו לראות, איזה דרך ייטבנו אור באמת ובאמונה, לעשות הישר בעיני השם. ישמע חכם ויוסף לקח.

המנהגות בלבד, לא דבר אחר. ואך אם יש מנהג ידוע, צריך להיזהר בו מאוד, ובלבד שידע שאותו דבר מותר, ואוסרו על עצמו מצד שמדקדק על עצמו. אבל אם היו אנשי אותו המנהג חושבים בדבר המותר שהוא אסור, והם מתמידים על מחשבת האסור בו, אין ראוי להניחם בזאת המחשבה בשום פנים, אבל צריך למחות בידם ומודיעים להם שזאת שחשבו בו שהוא אסור, הוא מותר, ונפל להם באיסורם טעות, לפי שאין ראוי לקבוע הטעות בשום פנים. ואין הפרש בין אוסרו את המותר או התרתו את האסור, הלא תראה כי זקן שמרה, אין הפרש בין התירו האיסור או אוסרו המותר, כפי התנאים הידועים שיהרג. וכבר בארנו שהראוי להתיר לכל בני אדם כל מה שאפשר להתיר ולא נטריח עליהם. ויש לאדם האחר בינו לבין עצמו, שיחמיר על עצמו כל מה שירצה. וכתב עוד (שם סימן ט): **הסובר איסור במאכל או במשתה שהוא מותר, ונתרחק ממנו מפני האיסור, יצא מכלל הרבנים וכפר בתורה שבעל פה. זהו מה שנתפרסם מהוראותינו בזה הענין, וזה כולו אמת מבואר, לא יחלוק על דבר ממנו אלא או סכל או מי שאינו מדקדק בתורה ומגנה האמתיות אצל ההמון. ע"ש. גם הרש"ל (ים של שלמה בבא קמא פרק ד סימן ט) כתב, שהאוסר דבר אחד במקום שמותר או המתיר במקום שאסור, הרי זה ככופר בתורת משה. מה לי דיבור אחד מה לי כל התורה, כמבואר ביומא (ה"ב ע"ב). (ועיין היטב גיליון 49) גם מרן החיד"א כתב: "אף שכל אחד מחמיר לעצמו בהלכות הפסח כאשר תאווה נפשו, את צנועים חכמה להחמיר בביתו ובחומותיו,⁵ ואם הגיע להוראה, יורה על פי הדין דוקא". והגאון רבי חיים פלאגי כתב: המחמיר לאחרים נגד פסק מרן, ענוש יענוש בידי שמים, שמאבד ממונם של ישראל. על כן ברור שאוי לאותם שמסלפים את ההלכה ומורים לאחרים להקפיד לאכול דוקא מצות שמורה כל השבוע, ועליהם נאמר: "לא ידעו ולא יבינו, פי טח מראות עיניהם מהשפיל לבתם".**

חכמים הזהירו בדבריכם

ט. ולפני שנענה על דבריו: אני הקטן עומד ומשתומם, האם ככה ראוי שנתייחס לפסקו של מרן מלכא זצוק"ל, שכל כך דיבר עליו ופרסם אותו ברבים שוב ושוב, וכתב עליו בספרו יביע אומר חלק ט' סימן מב?!! האם לא ראוי להתייחס יותר בכובד ראש, ולחשוב הלוא זה המוצר היחיד שמרן נתן עליו הכשר במשך שנים רבות, וככה נכתוב עליו?!! הרי זו לא מחלוקת שאדם חולק כדרכה של תורה ומביא ראיה מאיזה תוספות או רשב"א וכדומה, נגד מה שכתב מרן זצ"ל, אלא אתה חולק פה על היראת שמים של מרן, לדבריך מרן נהג חלילה בלי יראת שמים, והחטיא את הרבים במוצר בעייתי בחמץ וביין נסך. היתכן כדבר הזה?!! זאת ועוד, לדבריו שכל ההיתר היה רק כדי להציל אנשים שלא יכשלו בחמץ בפסח, אם כן מדוע מרן אכל מעוגיות אלו [כפי שהבאנו עדויות רבות בשיעור הקודם (גיליון 114 אות 2, ח ובהערות שם)], וכי מרן לא היה מספיק בן תורה וחרד לדבר השם?!! וכי לא ידע מרן שאם הוא יתן הכשר, יאכלו מזה אנשים רבים יראי שמים, ולא רק אותם רחוקים שלא יכשלו?!! ומדוע אפוא היה מרן כותב בהכשר: "יאכלו ענוים וישבעו", הלוא חלילה הוא מכשיל את הרבים במוצר שיש בו "בעיות רבות", כלשונו ה"ל?!! ולבד מזה, הלוא הבאנו בשיעור הקודם (הערה 3) תמליל משיעורו של מרן, ממש 'כי פי המדבר אליכם', [המעוניינים לקבל סרטון זה, נשלח להם במייל]. ובמפורש מרן אמר: "כל אדם ירא שמים יכול לאכול את זה בבטח, בלי שום פחד... תדעו שאין בזה שום פקוק, יאכלו ענוים וישבעו." ע"ל. ואם כן למי אנחנו אמורים לשמוע, לספר הזה שאומר ששמע שמרן התיר רק לרחוקים... או לפה הקדוש של מרן שאומר: שאפילו אדם ירא שמים יאכל מזה בפסח?!! ועל הכל, האם זהו כבודה של תורה להתייחס לדברי מרן בצורה כזו, ולהשוות אותו חלילה למכשיל את עם ישראל, ונותן הכשר למוצר כל כך מפוקפק?!! מפליא ביותר, וקשה מאוד לעיכול!!!

"לא תגורו מפני איש"

י. והאמת אומר, כי עם היות שהרב המחבר ה"ל הוא ידידנו ואהובנו, אבל מאחר והאמת אהובה יותר, וכבר אמרה תורה (ויקרא יט טו): "ולא תהדר פני גדול", וגם ציורתה (דברים יז): "לא תגורו מפני איש" (עיין סנהדרין ו ע"ב, ורמב"ם סנהדרין פרק כב ה"ב), ועל אחת כמה וכמה, שמדובר בפסק של מרן מלכא זצ"ל, שאין ספק שהדברים שנכתבו כ"ל אינם עונים על כבוד התורה כיאות. ואף שפשוט שלא היתה בזה שום כוונה רעה חלילה, אבל בהיות והספר מודפס לרבים, ובעיניהם מצטייר חלילה כאילו מרן היה כמי שאינו אחראי למעשיו. ואפשר שיש בזה גם חילול השם, כי בעיני הדור הצעיר, ובעיני אותם שעדיין לא נפקחו עיניהם להכיר בגדלותו של מרן, ומתלהבים מכל דבר המודפס, יכולים חלילה להגיע לזלזול ופקפוק בפסקיו של מרן זיע"א. ועל כרחנו לטובת כלל עם ישראל, להעמיד את האמת על תילה, לבל יטעו חלילה בדברים אלו, שבוודאי נכתבו כשגגה היוצאת, ומבלי משים כיאות.⁶

תשובות לעצם הטענות

יא. ועתה בסייעתא דשמיא נעבור לענות על עצם טענותיו שכתב אחת לאחת: מה שטען שאין זה מקמח של שמורה, הנה ברור שאין זו טענה ולא כלום, וכבר בארנו לעיל בטוב טעם ודעת, למבין מה זו פסיקת הלכה לאמיתה של תורה. ומה שכתב, שהרי זה דומה לאוכל בבוקר שמורה ובערב מצה רגילה. הנה מעיד אני עלי שמים וארץ, שאני הקטן שמעתי ממרן זצוק"ל שכך אמר, שאפילו האוכל שמורה,

המנהגות בלבד, לא דבר אחר. ואך אם יש מנהג ידוע, צריך להיזהר בו מאוד, ובלבד שידע שאותו דבר מותר, ואוסרו על עצמו מצד שמדקדק על עצמו. אבל אם היו אנשי אותו המנהג חושבים בדבר המותר שהוא אסור, והם מתמידים על מחשבת האסור בו, אין ראוי להניחם בזאת המחשבה בשום פנים, אבל צריך למחות בידם ומודיעים להם שזאת שחשבו בו שהוא אסור, הוא מותר, ונפל להם באיסורם טעות, לפי שאין ראוי לקבוע הטעות בשום פנים. ואין הפרש בין אוסרו את המותר או התרתו את האסור, הלא תראה כי זקן שמרה, אין הפרש בין התירו האיסור או אוסרו המותר, כפי התנאים הידועים שיהרג. וכבר בארנו שהראוי להתיר לכל בני אדם כל מה שאפשר להתיר ולא נטריח עליהם. ויש לאדם האחר בינו לבין עצמו, שיחמיר על עצמו כל מה שירצה. וכתב עוד (שם סימן ט): **הסובר איסור במאכל או במשתה שהוא מותר, ונתרחק ממנו מפני האיסור, יצא מכלל הרבנים וכפר בתורה שבעל פה. זהו מה שנתפרסם מהוראותינו בזה הענין, וזה כולו אמת מבואר, לא יחלוק על דבר ממנו אלא או סכל או מי שאינו מדקדק בתורה ומגנה האמתיות אצל ההמון. ע"ש. גם הרש"ל (ים של שלמה בבא קמא פרק ד סימן ט) כתב, שהאוסר דבר אחד במקום שמותר או המתיר במקום שאסור, הרי זה ככופר בתורת משה. מה לי דיבור אחד מה לי כל התורה, כמבואר ביומא (ה"ב ע"ב). (ועיין היטב גיליון 49) גם מרן החיד"א כתב: "אף שכל אחד מחמיר לעצמו בהלכות הפסח כאשר תאווה נפשו, את צנועים חכמה להחמיר בביתו ובחומותיו,⁵ ואם הגיע להוראה, יורה על פי הדין דוקא". והגאון רבי חיים פלאגי כתב: המחמיר לאחרים נגד פסק מרן, ענוש יענוש בידי שמים, שמאבד ממונם של ישראל. על כן ברור שאוי לאותם שמסלפים את ההלכה ומורים לאחרים להקפיד לאכול דוקא מצות שמורה כל השבוע, ועליהם נאמר: "לא ידעו ולא יבינו, פי טח מראות עיניהם מהשפיל לבתם".**

מאיפה האומץ הזה?!

ז. זאת ועוד, לא ידעתי מנין העוז לומר: "וכבר קיבלו עליהם כל ישראל לאכול אך ורק מצה שמורה", הלוא כל בר דעת מבין שדברים אלו אינם נכונים בכלל, צא וראה מציאות פשוטה, הרי רוב המצות המיוצרות היום במפעלים של מצות יהודה ובעוד ועוד מפעלים אחרים, אינן מצות שמורה, ורוב עם ישראל אוכלים ממצות אלו. וכי למי הם מכינים את המצות, למוסלמים? לנוצרים? וכי לא עם ישראל אוכלים את המצות האלו?!! אם כן מאיפה האומץ הזה לומר: "כבר קיבלו עליהם כל ישראל לאכול אך ורק מצה שמורה"?!! וכי האוכלים מצות לא שמורה, הם לא מעם ישראל?!! פלא והפלא.

"פליאה דעת מפני, נשגבה לא אוכל לה"

ח. וכמה פלא בעיני מה שראיתי בספר הליכות מועד (עמוד 50) שכתב: כיום מצוי עוגיות פפושדו או גטניו, אולם זה לא מהדרין, ואין מן הראוי לאוכלם בפסח, אף לא לילדים קטנים, ואפילו לא בערב פסח, כיון שיש בזה בעיות רבות: א. עוגיות אלו אינן נעשות מקמח שמורה אלא מקמח רגיל שאינו שמור משעת קצירה. אנשים רבים טורחים לקנות מצות שמורה משעת קצירה שעולות יקר, ואילו עוגיות אלו הן מקמח של מצות רגילות, ואם אוכל אותן בפסח, אין תועלת בזה שמחמיר לאכול מצות שמורה. ודומה לאדם שאוכל בבוקר שמורה, ובערב מצה רגילה. ב. בד"ץ בית יוסף ניסו לתת הכשר ולא נתנו, כי גילו שהשרוולים המפזרים חום לייבש את השוקולד מלאים בפירורי חמץ. ג. פעמים שהעובדים נמצאים לבד ליד חביות היין, ושותים מהיין, ויש בזה חשש יין נסך. ד. הרשת של התנור, לא ניתן ללבנה ליבון חמור. והוסיף: ששמע מרב גדול שעיקר ההיתר היה לאנשים רחוקים ותושבי חוץ לארץ, שאם לא היה להם את זה, היו אוכלים חמץ, אבל בני תורה

⁶ ולצערנו הרב בואו תראו כמה הדור שלנו מבולבל. יש בית כנסת אחת שמזמינים כל שבת "רב אורח" (עיין היטב גיליון מס' 36 אות ה והלאה), והנה סיפר לי מישהו שהיה שם, בשבת אחת הזמינו רב אחד מסכן שדיבר בחריפות נגד עוגיות מצה עשירה, ואמר מי שאוכל "פפושדו" כאילו אוכל פיתה, שמעתם?!! לדבריו, מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל אכל פיתה בפסח, שרי ליה מריה, והשם הטוב יכפר בעד. והנה בשבת שאחריה הזמינו רב אחר, שאמר שאין שוש חשש ומותר לכתחילה לאכול עוגיות "פפושדו", ומרן בעצמו היה אוכל וכו'. וכי. וכשיו יתגידו לי אתם, מה הציבור הזה יעשו, איך לא יצאו מבולבלים מכל השיעורים האלו, הרי כל אחד אומר להם משהו אחר?!! את אשר התרת אסרת, ואת אשר אסרת התרתי...!

⁵ פעם מרן זצ"ל סיפר על הגאון רבי אפרים נבון (לפני 300 שנה, מחבר ש"ת מחנה אפרים. חבר בבית דין של רבי יהודה רוזאניס בעל משנה למלך) שהיה נוהג שלא לאכול מאכל חם בשבת בבוקר, בגלל שהיה חושש שהעבדים והשפחות הגויים מחתים בגחלים כשהיו קצת עוממות, ועושים את זה לטובת הישראל שזה ודאי אסור. והנה עשיר אחד מהקהילה חיתן את בנו והרב כיבד אותו ובא לסעודת הבוקר של שבת. לכולם הגישו חמין מהביל, ואילו לרב הביאו בשר קר, שניצל קר, תפוח אדמה קר, אורז קר. שאל הרב את בעל הבית, למה אני שונה מכולם? אמר לו, כי שמעתי שהרב לא אוכל מאכל חם. אמר לו הרב, את החומרות שלי תשאיר לי לבית שלי, פה כמוני כמו כולם.

וכזב, לא היה ולא נברא. אם כן למי אני אמור להאמין, למי שלא נמצא בשטח, או למי שנמצא יום יום ומשגיח כבר 20 שנה במקום?!

"מְשִׁאוֹת שְׂוֹא וּמְדוּחִים" (איכה ב'ד')

יד. ומה שטען שיש חשש יין נסך, הנה גם זה לא נכון כלל ועיקר, שכבר בארנו בשיעור הקודם מה שעיינו ראו ולא זר בשמירת היין, ואיך הכל סגור ומסוגר, באופן שאין אפשרות בשום פנים ואופן לקחת ממנו חוץ מהמשגיח בעצמו. וזאת לבד ממה שהיין מבושל, והמשגיח נותן בו סוכר, שאז אין בזה חשש יין נסך כלל. (כמבואר בהרחבה בשו"ת יביע אומר חלק ח יורה דעה סימן טו. חלק ט אורח חיים סימן קח אות קלד. והליכות עולם ח"ז עמוד קמו) ועוד, לדבריו שיש בזה חשש יין נסך, למה אם כן ה"בד"ץ עדה חרדית נותנים על זה הכשר לשאר ימות השנה?! **ומה שטען** על הרשת של התנור, שלא ניתן ללבנה ליבון חמור, כבר בארנו בשיעור הקודם (סוף הערה 6) בטוב טעם ודעת, עיין שם ותרוה נחת.

"לְכוּ אֶל יוֹסֵף, אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ"

טו. סוף דבר הכל נשמע, שאנחנו קטני קטנים, מתאבקים בעפר רגליו של מרן מלכא גדול הדורות ופוסק הדורות רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל, ושמחים וחפצים להכיר מיעוט ערכנו, כי מה אנחנו מה חיינו, ועל אחת וכמה וכמה כלפי מרן גאון עוזנו ותפארתנו, שכבר הכריזו עליו בשמים: "לְכוּ אֶל יוֹסֵף, אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ". וישתבח שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שזיכנו ללכת באורחותיו ובהוראותיו, בגאון ועוז, ללא פחד ומורא, ואדרבה אנחנו גאים ושמחים בזה, ולכן אוכלים בשמחה רבה מעוגיות "פפושדר" בפסח. וכבר הבאנו (סוף גיליון 114) את הגמרא בפסחים (קיד ע"ב) שרבה היה מהדר לאכול בליל פסח סילקא וארוזא, כיון שיצא מפיו של רב הונא. ופירש רשב"ם, "בשביל חיבתו להראות שהלכה כמותו". **וגם אנחנו אזובי הקיר רוצים להראות חיבתנו למרן שהלכה כמותו, לכן אנו מהדרים ואוכלים בשמחה גדולה מעוגיות אלו בפסח מידי שנה בשנה.**

הכשר בלי "פוליטיקה"

טז. לאור כל מה שבארנו, ברור שכל אותן טענות שיש לאותם מסכנים ומבולבלים, למה אין על "פפושדר" בד"ץ פלוני, כל אלו טענות של הבל, 'תַּזְרֵם וְרוּחַ תִּשְׂאֵם וְסִקְרָה תִּפְיֵץ אוֹתָם' (ישעיה מא טז), טענות אלו באים מאותם שאין אמונת חכמים מפעמת בקרבם, הלא אם אתה רואה שמרן הקדוש 'כי פי המדבר אליכם', מדבר בעוז ובתעצומות בשבח העוגיות האלו, ואומר במפורש: **כל אדם ירא שמים יכול לאכול את זה בבטח, בלי שום פחד, ובלי שום פקוק.** וכל שכן שגם הוא בעצמו אכל אותן, אז מה אכפת לי אם יש בד"ץ או אין בד"ץ? **וכי כח החותמת של בד"ץ יהיה גדול יותר מפיו הקדוש של מרן?! עד כדי כך נטרפה דעתם?! הלא אם הייתם רואים את הגר"ש אלישיב מדבר בשבח השגחה ששמעתם שהיא בעייתית, והייתם גם רואים אותו אוכל מזה, הייתם סומכים עליו או לא?! אז מרן קודש הקודשים גדול הדורות ופוסק הדורות, לא מספיק לכם?!⁸ וכי ה"בד"ץ זה העיקר, הלא עיקר ההשגחה תלויה ביראת שמים של המשגיח ובאכפתיות ובמסירות נפש שלו לטובת עם ישראל, והלוואי שכל ה"בד"צים יהיה להם משגיח עם יראת שמים ומסירות נפש להקפיד על קלה כבחמורה כמו רבי יוסף ה"ו המשגיח של "פפושדר".**

יז. אשרי חלקם ומה נעים גורלם של הזוכים לפרסם דברים אלו ברבים, כדי שיכירו וידעו כל יושבי תבל, פשר הוראתו של מרן זצ"ל, ופשר הענין שהיה חוזר על דבריו אלו ברבים שוב ושוב. וכל המקבלים את האמת ממי שאמרה, ושומעים לקול מרן זיע"א, בוודאי שתבוא עליהם ברכת מרן להם ולכל בני ביתם עד עולם, אמן ואמן.

זה שאכלת פפושדר, הרי אתה אוכל רק שמורה עבודת יד? הוא ענה לי בשיא הפשטות, מה זאת אומרת, הרי אתה אמרת בשיעור שמרן זצ"ל היה אוכל, אז מה השאלה, אם מרן אכל, מי אני שלא אוכל?! שמעתם, זו הסתכלות נכונה ואמיתית, כי מי יבוא אחר המלך, מאן מלכי רבנן, ואם מרן אכל, מי אתה שלא תאכל!?

וכבר סיפרתי לכם בעבר כשבקרתי בעיר "נתיבות" יע"א, פתאום אברך אחד תפס לי את היד, ונישק ונישק. אמרתי לו, מה אתה עושה? הוא ענה לי, אתה לא יודע כמה הייתי מבולבל, זה אומר ככה וזה אומר ככה, ואפילו אנשים שכביכול אמורים להורות כמו מרן זצ"ל, מתבלבלים ועושים חשבון למי ומי. אבל אתה עשית לי סדר בחיים, בחוברת "פסח" עשית סדר, בענין 'נאפה לאחר הפסח', ובמצות שמורה שהם רק לליל הסדר, ובפרט בעוגיות "פפושדר" שהבאת את דברי מרן כהווייתם, וסרת את כל אותם שדיברו נגד מרן ונגד המציאות בשטח. גם בחוברת "מצוות הארץ" עשית לנו סדר בכל הסוגיא של "היתר המכירה" בשיעור וכו'. (עיין עוד בגיליון 100)

יכול לאכול מעוגיות אלו. ובאמת היה הדבר צריך ביאור, ויש שניסו להסביר את מרן שרצה לחזק את ההיתר ביתר שאת, מאחר ויצאו הרבה עוררים. אבל ידיד נפשי הגאון הרב יצחק לוי שליט"א הרב הראשי לנשר וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל, שלח לי בזה ביאור יפה, שהרי מצאנו כעין זה לענין פת גויים, שלא הותר לאוכלה מנחתום גוי, אלא כשאין פת ישראל מצויה, או כשהפת של הגוי יפה וערבה לו יותר [כגון לחם שחור של ישראל ובאגט או פיתה של גוין], או שהיא ממין אחר שאין לישראל [כמו חיטה וכוסמין], שכיון שדעתו נוחה יותר בפת הזאת מפני חשיבותה, הרי זה כפת דחוקה לו, שמוותר לאוכלה. וכמו שכתבו רבנו יונה והרשב"א, וכן פסק מרן בשלחן ערוך (י"ד קיב ס"ה). ולפי זה, כל שכן כאן שאין זו אלא חומרה בעלמא לאכול "שמורה", וחומרה זו שייכת דוקא במצות כי יש לו שמורה ולא שמורה, ומעדיף לאכול את השמורה. אבל בעוגיות אלו שאין כיוצא בהם מקמח שמורה, אז בוודאי שלא גרע מפת גויים שאף על פי שיש אוסרים אותה ממש, בכל זאת מותר במקום שהפת יפה וערבה יותר. ואין הכי נמי שאם היו מכינים מצה עשירה משמורה, אז שייאכל שמורה, אבל כרגע שאין, כיון שדעתו נוחה יותר במצה עשירה, יאכל ממנה. [ועיין עוד בית יוסף (סימן קסח אות ה) בשם תרומת הדשן. ובגיליון מס' 11 אות ה-ו.]

לא היו דברים מעולם

יב. גם מה שכתב, ששמע ממישהו בשם מרן הראשון לציון רבנו יצחק יוסף שליט"א שהעיד, כי ב-20 שנה האחרונות לחיי אביו מרן זצ"ל, לא נכנסו עוגיות אלו לביתו בפסח, מטעם שאינן מקמח מצה שמורה. הנה ברור ששמועה זו אינה נכונה כלל ועיקר, וכבר הבאנו (גיליון 114 אות ז) עדות מרבי אליהו שטרית שליט"א שתיעד בספר "רבנו", שראה את מרן אוכל מעוגיות אלו בחול המועד פסח תשס"ו, 7 שנים לפני פטירתו. וכן הבאנו עדות נאמנה מהמשב"ק רבי יצחק גדניאן שליט"א שהוא היה מביא את ארגזי הפפושדר לביתו של מרן מידי שנה בשנה, וכן עשה בשנה האחרונה בפסח תשע"ג. וכן הבאנו עדות מהדיין... שראה את מרן אוכל מעוגיות אלו בפסח תשע"ג, שנה האחרונה לפטירתו. ע"ש. גם ידידי הנ"ל הגאון הרב יצחק לוי כתב לי: "והעידו לי בני ביתו של מרן זיע"א, שממש בשנים האחרונות לחייו, העוגיות הללו היו בביתו. ושוב ביררתי אצל מרן הראש"ל שליט"א על זה, ואמר לי ששמועה זו היא שקר מוחלט, ומעולם לא אמר שמרן לא הכניס לביתו עוגיות אלו בשנים האחרונות. ומכאן יש ללמוד שאין להתפעל כל כך מדברים המודפסים. עכ"ד. נמצא שמה שכתב שב-20 שנה האחרונות לחיי מרן, לא נכנסו עוגיות אלו לביתו, לא היה ולא נברא. וכנראה שהטעו אותו בשמועה זו, וכמו הרבה שמועות שמופצות בכל מיני עניינים, ואין בהן מן האמת ולא כלום.⁷

למי אני אמור להאמין?!

יג. ומה שטען שהשווים המפזרים חום מלאים בפירורי חמץ. כבר אמרנו שחבל שלפני הדפסת ספר לרבים, לא בודקים את המציאות בשטח. וידוע הדבר ומפורסם הענין עד היום, שכל מי שביקר במפעל יצא רק מתפעל מכל ההקפדות והדקדוקים שבכל דבר ודבר, ואיך אפשר לכתוב דברים כאלו שלא היו ולא נבראו, ואינני חלילה חושד בו ששיקר בכוונה תחילה, אלא כנראה ששמע ממאן דהוא. רק 'על אלה אני בוכה', כי לפני שמפרסמים דבר כזה, וכי לא היה שווה לטרוח לבוא ולבקר במקום, או לפחות להרים טלפון לגאון הרב אברהם יוסף או למשגיח שנמצא יום יום במקום ולשאול אותו על זאת?! ואני הקטן, שאלתי את המשגיח על זה שכך כתוב בספר הנ"ל, והמשגיח שהוא ירא שמים מרבים, אמר לי ששמועה זו היא שקר

⁷ וכמה מגוחכים הדיבורים האלו, כי סיפור לי שרב אחד שעונה תשובות ברדיו אמר 15-שנה לא נכנסו העוגיות האלו לביתו של מרן. וכל אחד זורק לך מספר אחר.

⁸ וכאן המקום להזכיר את גיסי היקר רבי שמעון מטלון זצ"ל מהרוגי מירון, שהיה רגיל מבית אביו לאכול כל השבוע רק מצות שמורה עבודת יד, שאבא שלו שליט"א אופה עם חבורה שלימה. והנה זכיתי שבפסח האחרון לחייו הוא התארח עם בני ביתו אצלנו בדימונה. וכשהוא בא לשיעור בשבת חול המועד לאחר תפילת שחרית בנין החמה, היו עוגיות פפושדר על השלחן (עיין גיליון 114 הערה ז), וראיתי שהוא אוכל מהם כמו כולם. בתחילה התפלאתי, כי הוא בעבר לא היה אוכל קטניות וכל מיני מנהגים שקיבל מבית אביו, כי אבא שלו גדל עם אשכנזים וכו', אבל לאחר כמה שנים הוא עשה התרה, והתחיל לאכול קטניות. אבל כיון שהוא מקפיד לאכול שמורה עבודת יד, חשבתי שהוא לא יאכל פפושדר. והנה כשבאנו לבית, שאלתי אותו, איך